

26/MIC
Els van Swol

Het Muziek Informatie Centrum van Muziek Centrum Nederland

Illustratie: Marthe Kalkhoven

27/MIC

Een belangrijke publiekstaak van het nieuwe overkoepelende muziekcentrum dat dit jaar ontstaan is, wordt gevormd door het informatiecentrum. Els van Swol, vaste auteur van *Mens en melodie* én werkzaam in dit informatiewalhalla zet uiteen wat dit centrum voor de muzikliefhebber kan betekenen.

De eerste bezoeker van het Muziek Informatie Centrum (MIC) van Muziek Centrum Nederland (MCN) deed onderzoek naar de koppeling tussen diverse emoties en zintuigen. Zij zocht in eerste instantie naar popmuziek die verschillende emoties oproept, maar ervoer literatuur over dit onderwerp met betrekking tot de zogenaamd 'serieuze' muziek als een welkome aanvulling. Voor zo'n dwarsverbinding 'gaat' het MIC primair. Maar het MIC maakt ook waar wat de filosoof Rüdiger Safranski in een boek onder de sprekende titel *Hoeveel globalisering verdraagt de mens?* (2003) verwoordt: globalisering maakt, hoe vreemd het op het eerste gezicht misschien ook lijkt, automatisch de weg vrij voor lokale kunstuitingen, omdat zij wijst op de geworteldheid ervan. Aandacht voor lokale kunst komt alleen maar tot haar recht binnen een globale context, zonder welke geen enkele kunst in de breedste zin van het woord kan gedijen zonder aan nationalisme ten prooi te vallen. Beide invalshoeken werk ik hieronder eerst uit, om daarna specifiek in te gaan op MCN in het algemeen en het MIC in het bijzonder.

Synergie en cross over

Het is de bedoeling in de *genius loci* aan het Rokin (Rockin zeggen sommigen), een door Jacob London ontworpen art-deco-gebouw dat in de jaren twintig van de vorige eeuw fungeerde als Sociëteit Groot Amsterdam – midden in het centrum van Amsterdam op loopafstand van het Centraal Station –, in een laagdrempelige constellatie méér mensen, van semi-professionals tot professionals en wetenschappers, kennis te laten maken met wat cross over en synergie tussen de verschillende taken en genres aan meerwaarde kan bieden. Dat de scheidslijnen al zijn geslecht, bleek reeds tijdens de opening van Rokin 111 toen na alle toespraken het stuk *Battle of the Fusion* van Merlijn Twaalfhoven klonk, uitgevoerd door de popband Brown vs Brown, het jazztrio Twitching Eye Trio en het klassieke KWIVR koperkwintet.

Fusie-instituut

Twee focussen (dwarsverbindingen tussen genres en taken, Nederlandse muziek in een internationale inbedding) die klinken als een klok, al is het voor iedereen die het een beetje heeft gevolgd duidelijk dat het fusie-instituut MCN dat m.i.v. 1 januari jl. ontstond een van overheidswege uit gedwongen fusie is tussen verschillende muziekondersteunende instellingen voor de professionele markt: Donemus, Gaudeamus, De Kamervraag, het Nederlands Jazz Archief (NJA), de Jazzorganisatie, de Dutch Jazz Connection en het Nationaal Pop Instituut (NPI). MCN is zo opgezet dat andere genres, zoals wereldmuziek, gemakkelijk kunnen aanhaken. De organisatie bestaat behalve uit het MIC, dat als een spin in het web fungeert, uit vier genre-

afdelingen: Hedendaags, Jazz, Klassiek en Pop, een niet-genre gebonden Uitgeverij en een nog uit te werken afdeling of taak Educatie.

Het accent valt steeds op Nederlandse muziek, zonder dat zowel de internationale muziek als internationalisering uit het oog wordt verloren. Immers: de eerste uitgave van MCN (februari 2008) heet niet voor niets: *Dijkdoorbraak; de promotie van Nederlandse muziek in het buitenland*.

Dat neemt niet weg dat MCN zich ervan bewust is dat niet hetzelfde moet gebeuren als wat volgens Pauline Terrehorst, de vertrekkende directeur van het Centraal Museum, debet was aan de problemen in Utrecht: te grote diversiteit en een gebrek aan inhoudelijke focus. Want waar dit museum nu voor was wist zij op het laatst niet meer: alleen beeldende kunst, nieuwe en/of oude kunst?

De klant

Ook in het rapport *Meer draagvlak voor cultuur* van de commissie Cultuurprofijs, waarin onder meer Martijn Sanders en Moris Tabaksblat zaten, wordt ervan uitgegaan dat uit een sterke binding met de (lokale) samenleving meer inhoudelijke vernieuwing kan ontstaan.

Een voorbeeld geeft Marian van Dijk, oud-directeur van Donemus in het *Jaarverslag 2008* van Donemus (het laatste): 'Nu de klant niet altijd zichtbaar is omdat hij via internet contact zoekt, verandert ook het denken over doelgroepen. (...) Via internet zoeken mensen naar gelijkgestemden wat betreft de muziekvoorkeur. En dan blijkt er wereldwijd een grote doelgroep (community) te bestaan voor muziek die jarenlang in een privé-archief lag te wachten op ontdekking. De mensen zijn op zoek naar onbekend aanbod (...). Dit biedt grote mogelijkheden voor de verspreiding en uitvoering van de nieuwe muziek.' In dat verband valt te denken aan de webradio die Donemus, de Concertzender, Radio Nederland Wereldomroep en het Muziek Centrum van de Omroep (*Dutch Music Media*) op 13 december 2007 in de lucht brachten. Deze is onderverdeeld in: oude muziek, klassieke muziek, nieuwe muziek en jazz en biedt een keuze aan opnamen uit de diverse geluidsarchieven. Op die manier worden de mensen die mailen wanneer een bepaalde, belangwekkende opname uit de oude doos op cd wordt (her) uitgebracht, weliswaar op een andere manier toch op hun wenken bediend.

Nationaal erfgoed

Op inhoudelijke gronden wordt ook samengewerkt met instellingen als de Koninklijke Bibliotheek (KB) en het Nederlands Muziek Instituut (NMI) in Den Haag en met het Instituut Beeld en Geluid in Hilversum. Zo stootte het NPI – overigens al voor de fusie – een fanmailcollectie met betrekking tot de groep Doe Maar af naar de Koninklijke Bibliotheek in Den Haag, een verzameling affiches naar het Affiche Museum in Hoorn en vinyl en banden naar het Instituut Beeld en Geluid in Hilversum. Daar zitten opnamen bij die in de jaren tachtig uit de vorige eeuw in eigen beweer werden uitgegeven. Via de archiefdienst Fonos.nl kunnen liefhebbers van bepaalde opnamen hiervoor een bestelling plaatsen, waarna de opname wordt gedigitaliseerd en op cd

28/MIC

te koop is. MCN en het MIC worden zo als bewaarders van 'het erfgoed van de toekomst', zoals Marian van Dijk het placht te noemen, in de rug gesteund door het Instituut Beeld en Geluid in Hilversum en het NMI, die beide staan voor het nationale erfgoed uit het verleden. Op grond van een duidelijke taakafbakening kan, zonder dat genoemde instellingen elkaar voor de voeten lopen, nauw worden samengewerkt. Hierbij is duidelijk dat het NMI staat voor oude Nederlandse muziek en MCN primair voor de na-oorlogse, om maar één scheidslijn te noemen. Voor de jazzmuziek ligt het wat genuanceerder, omdat het NMI deze niet tot zijn terrein rekent. Daarom heeft MCN in het *Beleidsplan 2009-2012* expliciet aangegeven hier in te voorzien. En wat de muziek voor de amateursector betreft is er dat andere, recent ontstane sectorinstituut: Kunstfactor.

Internationale inbedding

De naam MIC verwijst naar de tweede focus, internationale inbedding van lokale kunstuitingen. De naam wijst richting de internationale organisatie van gezamenlijke Music Information Centres: de IAMIC (International Association of Music Information Centres, zie: www.iamic.net, de zusterorganisatie van de IAML die in 2009 haar internationale congres in Amsterdam zal houden (zie: www.iaml.org). Donemus als Gaudeamus waren al lid en actief binnen zowel de IAML als de IAMIC. Het was André Jurres (1912-2001), van 1950-1974 directeur van Donemus, die hierbij aan de wieg heeft gestaan. De directeur van MCN, Janneke van der Wijk, zit overigens in het comité van aanbeveling voor het congres in Nederland van de IAML.

In het laatste nummer van het tijdschrift van de IAML, *Fontes Artis Musicae* (54/4) stond al een klein stukje over MCN. Hierin stond te lezen dat 'as might be expected, the employees of the different institutes are not entirely confident that the quality of their products and services will be maintained. Nevertheless, there are also positive signs, and many employees also see the potential for improvements which a successful integration can bring' (p. 598).

Entree

Bij binnenkomst aan het Rokin zal de bezoeker, net zoals voorheen al bij het NJA werd gedaan, kleine foto- en andere tentoonstellingen kunnen gaan aantreffen. Misschien wel op een manier als bij het Van Abbemuseum in Eindhoven gebeurt met het succesvolle 'Kijkdepot (Viewing Depot)' waar het publiek een specifiek item kan kiezen dat vervolgens uit het depot wordt gehaald en getoond. De bezoeker kan hierbij zijn/haar keuze verantwoorden – een vorm van kennisdelen die het MIC ook wil gaan implementeren binnen de nieuwe, gezamenlijke webcatalogus.

Extern zouden bijvoorbeeld de zes, door Floris Guntenaar ontworpen tollens zoals die zijn gebruikt bij de opvoering van Peter Schats *To you* (Holland Festival, 1972) kunnen worden getoond, op een wijze zoals tijdens de opening van de nieuwe huisvesting van MCN de Bambuso Sonoro van Hans van Koolwijk in het souterrain was opgesteld.

Een ondersteunende instelling waardig is natuurlijk te gaan beschrijven hoe deze tollens, of welk andere uitzonderlijke 'instrumenten' dan ook, destijds zijn gebruikt, want straks is er niemand meer die dit weet. Met name vanuit de kant van het Nederlands Elektro-Akoestisch Repertoirecentrum (NEAR), voorheen een samenwerkingsverband tussen Donemus en Gaudeamus dat binnen MCN is opgegaan in de afdeling Hedendaags, wordt terecht aangedrongen op het voor het nageslacht goed beschrijven van het gebruik van dergelijk niet alledaags instrumentarium. Dit is geen punt, want in bibliotheektechnische zaken als het formeel en inhoudelijk beschrijven van muziek zijn de partners binnen MCN altijd al sterk geweest. Formeel volgens internationale regels, inhoudelijk op grond van diepgaande kennis van de materie. Zoals in een cd-winkel iemand over alle muziekgenres algemene kennis dient te beschikken en verschillende medewerkers zich daarnaast specialiseren.

Front- en back office

Bij MCN zal dit aan de informatiebalie, direct bij de ingang, ook opgaan: primaire informatie (na- en opzoekvragen) wordt dáár gegeven (frontoffice) en voor vragen die verder gaan (doorzoekevragen) wordt een beroep gedaan op specialistische kennis die achter de schermen bij het MIC en in de genreafdelingen aanwezig is (backoffice).

De medewerkers van het MIC zijn makelaars die vraag en aanbod bij elkaar brengen. Daarbij zullen zij, niet alleen omdat de subsidiegever erom vraagt maar vooral ook voor zichzelf, operationele doelen moeten halen. Weliswaar is 'de doelstelling om (...) informatie [via de website] gelaagd en gebundeld aan te bieden (...) niet gehaald', zoals het in het *Jaarverslag 2007* van oud-Donemus wordt gesteld – op de toenmalige site van de Vrienden Nederlandse Muziek (lezers van *Mens en melodie* inmiddels bekend!) is daartoe in ieder geval een aanzet gedaan: Hellendaal – voor als u van Händel houdt, liederen van Verhulst – voor als u van Schumann houdt, Verrijt en Huygens – voor als u van Monteverdi houdt, Julius Röntgen – voor als u van Grieg houdt, Leo Smit – voor als u van Milhaud houdt enz. enz.

In de *Rental Catalogue* van Muziek Centrum Nederland/Donemus (maart 2008) – om een ander voorbeeld te noemen – is een historische tijdbalk opgenomen die met name buitenlandse programmeurs een (inter)nationaal kader wil bieden waarbinnen het topje van de ijsberg aan huurwerken van Nederlandse bodem uit de afgelopen en deze eeuw is ontstaan. Dat levert interessante doorkijkjes op. In 1961 werd bijvoorbeeld de 5-daagse werkweek geïntroduceerd, gevolgd door een onlosmakelijk hiermee verbonden initiatief als het Matinee op de vrije zaterdag. Series concerten waarbinnen heel wat belangrijke Nederlandse en overigens ook andere hedendaagse composities uit het buitenland in première zijn gegaan.

Het aanbod

Wat de bezoekers wordt geboden zijn de gezamenlijke collecties bestaande uit alle denkbare musicalia: bladmuziek, gedrukt, in handschrift en pdf, geluidsopnamen, variërend van oude

29/MIC

Bambuso Sonoro

banden tot cd-r's die door componisten en artiesten worden aangeleverd, alsmede tijdschriften, een boekencollectie waarin unica zitten waar universitair docenten die toch wel één en ander zijn gewend bij staan te likkebaarden, documentatiemateriaal (krantenknipsels, artikelen, recensies, plakboeken) en foto's.

Tevens bevinden zich in het souterrain twee studio's en op de begane grond luisterfaciliteiten en enkele pc's. Hier kan muziek worden beluisterd, video's en dvd's bekeken. Het is de bedoeling steeds meer te digitaliseren.

Bladmuziek

De accenten qua collectieonderdelen verschillen per genre. Het onderdeel van Donemus is bijvoorbeeld geen uitleenbibliotheek, maar een etalage van het complete uitgeverfonds. Deze staat broederlijk naast de (omvangrijke collectie van Gaudeamus waarin óók werk van Nederlandse componisten is opgenomen dat o.a. is ingezonden voor het compositieconcours en/of om wat voor reden (nog) niet door Donemus is uitgegeven. Het accent bij de 'bijdrage' van het NJA valt wat de bladmuziek betreft op arrangementen die in handschrift aanwezig zijn en om die reden niet direct toegankelijk voor het publiek. Het NPI heeft geen bladmuziek maar wel een grote collectie boeken waarin o.a. scripties zijn opgenomen die veelvuldig worden geraadpleegd.

Geluidsopnamen

De verzameling geluidsopnamen bevat ook interessante doorkijkjes. Te denken valt aan de *Pastorale* voor piano (1954) van Ton de Leeuw, waarvan wel een opname door pianist Cor de Groot in de collectie van oud-Donemus aanwezig was, maar waarvan de partituur tot voor kort onvindbaar bleek. Inmiddels is deze elders boven water gekomen en zal dit stuk binnenkort worden opgenomen in een uitgave van het complete pianowerk van Ton de Leeuw. Naast Gaudeamus bracht ook het NJA een fraaie collectie in, waaronder de lp-verzameling van jazzpromotor en radioman Michiel de Ruyter en opnamen op musicassette die Jacques Waisvisz vanaf 1971 van concerten met geïmproviseerde muziek maakte.

Tijdschriften

Het NPI heeft onder meer demo's die door bandjes in opkomst worden opgestuurd. Recensies hiervan verschijnen – gedeeltelijk – in het blad FRET, dat net als het *Jazzbulletin* ook door het MIC wordt geproduceerd, en – geheel, inclusief één nummer in Real Audio – op de website van MCN. Op deze manier wordt 'erfgoed van de toekomst' gecollecteerd.

Foto's

In het *Jazzbulletin* van april (nr. 67) stond, uitgaande van het beeldarchief bij het voormalige NJA, een artikel van Remco Tokken over Pierre Courbois als slagwerker. MCN beschikt namelijk over een gezamenlijke fotocollectie die er zijn mag, kwantitatief bescheiden, maar kwalitatief zeer interessant.

Website

Uiteraard is de website van MCN in zijn totaliteit (www.muzeekcentrumnederland.nl) nog in ontwikkeling. De internettechnologie maakt het mogelijk alle hokjes die tot nu toe tussen instituten, binnen en buiten MCN, in Nederland en daarbuiten, tussen genres en media voor de virtuele bezoeker op een transparante manier te overstijgen.

Plannen

De sterke punten van de verschillende organisaties die in MCN zijn opgegaan zullen mogelijk worden uitgebouwd richting andere genres. Een voorbeeld is de *Popencyclopedie*, een bekend item in de popwereld dat op een transparante manier werd onderhouden door het NPI en nu door het MIC. Net als de *Theaterencyclopedie* van het Theater Instituut Nederland (TIN) 'een digitale bron van kennis en informatie' (*Nieuwsbrief voor professionals*, februari 2008) op nationaal gebied, dat op lokaal terrein wordt aangevuld door een initiatief als Poparchief Groningen (www.poparchiefgroningen.nl). Immers: de weg is vrij voor lokale initiatieven, omdat deze wijzen op de (inter)nationale geworteldheid van welke cultuuruiting dan ook. Een soort drietrapsraket dus.

Muziek Centrum Nederland
Rokin 111
1012 KN Amsterdam

Tel. MIC: 020-3446020
Fax: 020-6733588
E-mail: mic@muzeekcentrumnederland.nl, mic@mcn.nl
Website: www.muzeekcentrumnederland.nl

Geopend van 10.00-17.00 uur, liefst op afspraak

Biografie auteur

Els van Swol was o.a. muzikmedewerker bij de Leeuwarder Courant. Thans senior medewerker bij Muziek Centrum Nederland, gastdocente aan de Stichting Gemeenschappelijke Opleidingen (Den Haag) en student van de Open Universiteit Nederland